

ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Пухкал Олександр

д. н. з держ. упр., професор

Лосенко Олександр

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Житомирський державний університет

імені Івана Франка, Україна

Анотація. У роботі проаналізовано теоретичні та прикладні аспекти функціонування публічного управління в забезпеченні конкурентоспроможності територіальних громад в умовах децентралізації. Обґрунтовано роль інноваційних маркетингових інструментів, цифрових технологій та інституційної спроможності органів місцевого самоврядування як ключових чинників зміцнення інвестиційної привабливості та сталого розвитку громад.

Ключові слова: децентралізація, конкурентоспроможність, публічне управління, сталий розвиток, територіальна громада, цифровізація.

У сучасних умовах децентралізації проблема забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад набуває пріоритетного значення для сталого розвитку держави в цілому. Публічне управління на місцевому рівні трансформується з суто адміністративної функції у складний

механізм стратегічного менеджменту, спрямований на залучення інвестицій, утримання людського капіталу та брендингу території. Однак ефективність цього процесу стримується низкою системних проблем.

Сучасні підходи розглядають поняття конкурентоспроможності територіальних громад крізь призму можливостей громади реалізовувати стратегічні проєкти розвитку, використовуючи переваги бюджетної автономії та інструменти залучення зовнішніх інвесторів. Зокрема, найбільш поширеним, на думку О. Подзілей, є визначення, згідно з яким конкурентоспроможність визначається як потенціал території акумулювати інвестиційні, матеріальні та нематеріальні ресурси для забезпечення сталого економічного зростання. Кінцевою метою такої діяльності є підвищення якості життя місцевого населення та зміцнення життєздатності громади. Відтак, досягнення високих показників у конкурентному середовищі безпосередньо залежить від раціонального використання наявної ресурсної бази, що охоплює фінансовий, кадровий, природноресурсний та інфраструктурний потенціали території [3, с. 14-15].

Незважаючи на значний потенціал зростання конкурентоспроможності, територіальні громади стикаються з комплексом деструктивних чинників, що стримують їхній розвиток. Н. Керецман визначає, що фінансова сфера характеризується обмеженістю бюджетних ресурсів, що ускладнює надання якісних соціальних та інфраструктурних послуг. Управлінський аспект ускладнюється розширенням повноважень у межах децентралізації, що потребує нових підходів до забезпечення фінансової стійкості та налагодження комунікації в громадах. Кадровий дефіцит, зумовлений міграцією молоді та кваліфікованих фахівців, негативно впливає на економічний стан територій і спричиняє демографічні деформації. Соціально-економічну стабільність додатково підривають наслідки пандемії COVID-19 та воєнні дії, що призвели до занепаду підприємництва, скорочення торгівлі, туризму та обмеження доступу до базових освітніх і медичних послуг. Екологічні загрози, пов'язані з накопиченням відходів, та високий ступінь зношеності інженерно-транспортної інфраструктури суттєво знижують якість життєвого простору. Окремим викликом є криза взаємодії між органами влади та населенням, що разом із міграційними процесами може провокувати соціальну напруженість і перешкоджати ефективній інтеграції різних груп мешканців у єдиний простір громади [2, с. 35].

Повномасштабна військова агресія, що розпочалася 24 лютого 2022 р., докорінно трансформувала умови функціонування територіальних громад України, спричинивши безпрецедентні загрози для їхньої фінансової, економічної та соціальної стабільності. Бойові дії призвели до масштабних руйнувань критичної інфраструктури та значних демографічних змін: частина громад зіткнулася з відтоком населення, тоді як інші стали центрами прийняття внутрішньо переміщених осіб, що суттєво підвищило навантаження на місцеві системи життєзабезпечення. Як зазначають дослідники Л. Квасній, З. Квасній та Ю. Даниленко, економічна нестабільність та спад ділової активності зумовили скорочення податкових надходжень, створюючи дефіцит ресурсів як на

загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Водночас сформована в ході реформи децентралізації фінансова автономія стала ключовим чинником стійкості, дозволивши органам місцевого самоврядування адаптуватися до екстремальних умов, забезпечити безперервність управління та підтримати стабільність фінансової системи територій навіть у період воєнного стану [1, с. 51-52].

В умовах сучасної ринкової трансформації територіальні громади дедалі активніше використовують інструменти маркетингу для ідентифікації власних конкурентних переваг та підвищення ефективності управлінських рішень. Формування та впровадження маркетингових стратегій розвитку дозволяє громадам досягти низки стратегічних цілей, зокрема через створення та просування унікальних місцевих брендів, які підкреслюють самобутність території. Важливим аспектом цього процесу є налагодження конструктивного партнерства з приватним сектором для залучення капіталу й експертного досвіду в місцеві бізнес-проекти. Використання сучасних технологій забезпечує глибший аналіз ринкової кон'юнктури та оптимізацію процесів надання послуг.

Застосування інноваційних маркетингових інструментів у межах територіального розвитку виступає ключовим чинником зміцнення конкурентоспроможності сучасних громад. Досвід європейських держав демонструє високу ефективність поєднання публічно-приватного партнерства та маркетингу відносин для стимулювання соціально-економічного поступу територій. Як зазначає Т. Цапик, інтеграція маркетингових технологій у систему публічного управління дозволяє розв'язати низку стратегічних завдань. Зокрема, це забезпечує формування об'єктивної інформаційної бази щодо ресурсного потенціалу та демографічних трендів громади, а також дає змогу впроваджувати раціональні методи ціноутворення на місцеві ресурси й послуги для всіх категорій споживачів та інвесторів. Окрім того, маркетинговий підхід сприяє розбудові впізнаваного територіального бренду, що безпосередньо підвищує інвестиційну та туристичну привабливість місцевості [5, с. 33-34]. У підсумку такі заходи створюють умови для сталого зростання загального рівня конкурентоспроможності територіальної громади.

Крім того, у сучасних умовах цифровізація стає ключовим фактором конкурентоспроможності територіальної громади, що реалізується через впровадження геоінформаційних систем, відкритих даних та спеціалізованих електронних сервісів для бізнесу. Застосування цифрових платформ забезпечує високу прозорість управлінської діяльності, оптимізує канали комунікації з інвесторами та створює підґрунтя для прийняття обґрунтованих рішень на основі глибокого аналізу даних. А функціонування систем моніторингу та оцінювання ефективності цифрових інструментів дозволяє органам влади оперативно коригувати стратегічні програми розвитку, орієнтуючись на фактичні соціально-економічні показники та результативність ініціатив [4, с. 110].

Дослідники Ю. Романюк та К. Бліщук наголошують на тому, що інституційна спроможність органів місцевого самоврядування є визначальним фактором їхньої здатності інтегрувати розрізнені управлінські інструменти в

цілісну та ефективну систему. Водночас низький рівень координації між структурними підрозділами, дефіцит кваліфікованого персоналу та відсутність дієвих механізмів моніторингу результативності суттєво обмежують можливості управлінського впливу. Такі інституційні бар'єри знижують загальну ефективність реалізації стратегій місцевого економічного розвитку, перешкоджаючи раціональному використанню наявного потенціалу громади [4, с. 110]. Так, успіх громади визначається не лише наявністю ресурсів, а здатністю її управлінського апарату професійно та злагоджено ними керувати.

Висновки. Таким чином, конкурентоспроможність територіальної громади визначається її здатністю ефективно акумулювати внутрішні ресурси та адаптуватися до кризових зовнішніх чинників, спричинених військовою агресією. Основними перешкодами для сталого зростання є інституційна слабкість, демографічні втрати та критичне зношення інфраструктури, що потребує переходу від адміністративного управління до моделі стратегічного маркетингу. Пріоритетними напрямками підвищення конкурентних переваг визначено цифровізацію управлінських процесів, розбудову впізнаваних територіальних брендів та посилення публічно-приватного партнерства для залучення інвестицій.

Список використаних джерел

1. Квасній Л., Квасній З., Даниленко Ю. Проблеми управління фінансовим забезпеченням розвитку територіальних громад в Україні. Публічне управління і політика. 2025. № 1(5). С. 47–57.
2. Керецман Н. Аналіз чинників впливу на розвиток і підвищення конкурентоспроможності територіальних громад. 2022. № 4. С. 33–39.
3. Подзізей О., Шматковська Т. Теоретичні засади відновлення конкурентоспроможності територіальних громад і регіонів. Галицький економічний вісник. 2022. № 3. С. 12–18.
4. Романюк Ю., Бліщук К. Інструменти публічного управління місцевим економічним розвитком. Публічне адміністрування та національна безпека. 2026. № 3(68). С. 106–113.
5. Цапик Т. Маркетинг у системі публічного управління територіальними громадами: проблеми адаптації. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2025. № 30. С. 30–37.